

تفتان تلّ طلایی

مؤلفان: دکتر محمد گل کهرازه

(عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان)

دکتر احمد مهربان

(عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان)

سرشناسه	: کهرآزه، محمد گل، ۱۳۵۹
عنوان و نام پدیدآور	: تفتان تل طلایی / مولفان محمد گل کهرآزه، احمد مهربان
مشخصات نشر	: زاهدان: تفتان، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۵ ص.: مصور (رنگی)، جدول
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۲۳-۸۲-۷
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: کوه تفتان
شاسه الهزوده	: مهربان، احمد، ۱۳۴۸ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۰ ک ۷ ت / PIR ۲۱۹۲
رده بندی دیویی	: ۹۵۵ / ۶۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۴۸۶۲۱۴

فکس: ۳۲۲۴۵۶۵

انتشارات تفتان

تلفن: ۳۲۱۱۱۷۹

- تفتان تل طلایی
- مولفان: دکتر محمد گل کهرآزه - دکتر احمد مهربان
- چاپ اول: ۱۳۹۰
- طراح جلد: مهدی رخشانی (کانون تبلیغاتی باران)
- طراح و صفحه آرا: عصمت گلزار
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپ نیاز - تهران
- تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
- تعداد صفحه: ۱۵۵ صفحه
- ارزش: ۷۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-964-8923-82-7

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۲۳-۸۲-۷

انتشارات تفتان، زاهدان- خیابان مولوی - نیش مولوی ۱۹

تفتان تنور نعمت و توجیه بودنی

بُرز و بلند و باسق و پاکیزه دامنی

انگار بادو بال بلندت نشسته ای

از دورها مواظب فرزند میهنی

مادر شدی از اول خلقت که این چنین

آغوش باز کرده و احساس می تنی

خشمت فرونشسته و آهت بلند نیست

یعنی به فکر راحتی خاطر منی

تفتان! هزار چشمه ی زیبا سروده ای

سنگان! انارهای قشنگ و شکفتنی

لادیز غار دارد و سنگان انار سرخ

تفتان برای قصه ی عمرم تهمتنی

آن قدر شهر خاش برایت عزیز هست

باران از ابرها به این شهر می زنی

باشد تمین عروس غزلهای شعر من

شادان شوی که سر به تمندان مازنی

تفتان بمان و مشتعلم کن هزار سال

شاهین سربلند و گل چشم روشنی

هرگز نرفته ای ز دلم مادرم وطن

سبز و سپید و سرخ شده رنگ هر تنی

شعر از محمد انور بجارزهی

خاش و کوه‌های لار زاهدان، کوه سفید سراوان از دیگر ارتفاع‌های دیدنی استان سیستان و بلوچستان است. دره‌ی نگاران در ۱۰۰ کیلومتری سراوان، دریاچه‌ی صورتی در حاشیه تالاب فصلی لیپارد چابهار، لنج سازه‌ها، قایق رانی، ورزش‌های ساحلی و صیادی از مناظر چشم نواز و دل انگیز مناطق جنوبی استان سیستان و بلوچستان است. گل فشان تنگ واقع در دشت کبیر، سد پیشین و برکه‌های اطراف راسک، آبگیر کاواری در اطراف گوهر کوه، مجتمع فرهنگی، پژوهشی، تحقیقاتی و تفریحی بقیه الله الاعظم (عج) در ۱۰ کیلومتری شهر زهک، سواحل زیبای چاه نیمه، منطقه آزاد تجاری صنعتی چابهار از دیگر جاذبه‌های طبیعی و گردشگری دیگر استان به شمار می‌روند. لذا بر همه‌ی ما، مسئولان و دست اندرکاران ذیربط لازم است که جاذبه‌های طبیعی، گردشگری، تاریخی استان خودمان را به سراسر جهانیان معرفی نموده و در جهت نگهداری و آبادانی آنها از هیچ کوششی دریغ نوزیم. در این کتاب جاذبه‌های طبیعی، گردشگری، تاریخی، پوشش گیاهی، محصولات کشاورزی و باغی، گیاهان دارویی، گونه‌های جانوری و زمین شناسی مناطق اطراف تفتان معرفی شده است.

در نهایت از مردم خونگرم و مهمان نواز حاشیه‌ی تفتان، سازمان جهاد کشاورزی استان سیستان و بلوچستان، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان، سازمان صنایع و معادن استان بخاطر در اختیار گذاشتن اطلاعات این کتاب صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود. از خوانندگان ارجمند در خواست می‌نماییم از پیشنهادها و دیدگاه‌های خویش ما را آگاه سازند تا در چاپ‌های بعدی در تکمیل آن بکوشیم.

محمدگل کهرآزه-احمد مهربان

شهریور ۱۳۹۰

فهرست

فصل اول- کلیات

۱۷	مقدمه.....
۱۷	وجه تسمیه.....
۲۰	موقعیت جغرافیایی، اقلیم و راههای دسترسی.....
۲۲	راه صعود به قله.....
۲۳	منابع تأمین آب.....

فصل دوم- موقعیت فرهنگی و اجتماعی

۲۷	وضعیت فرهنگی.....
۲۸	پوشاک.....
۲۸	صنایع دستی.....
۲۸	سوزن دوزی.....
۲۹	سکه دوزی.....
۳۰	پریواردوزی.....
۳۰	گلیم بافی بلوچی.....

فصل سوم- پوشش گیاهی، کشاورزی، دامداری

۳۳	پوشش گیاهی.....
۳۶	کشاورزی.....
۴۹	دامداری.....

فصل چهارم- توریستی و گردشگری

۵۳	مقدمه.....
۵۳	تمندان.....
۵۳	دریاچه سردریا.....
۵۴	سنگهای قبور دوره اسلامی.....
۵۵	دهستان تمین.....

۵۵	موقعیت و راه دسترسی به روستای تمین.....
۵۶	جاذبه های گردشگری روستای تمین.....
۵۶	چشمه آب معدنی موسی.....
۶۰	جاذبه های تاریخی روستای تمین.....
۶۰	قبرستان هفتاد ملا.....
۶۱	قبرستان تمین.....
۶۲	قلعه تمین.....
۶۲	معماری صخره ای تمین.....
۶۴	آسیابهای قدیمی.....
۶۵	چله خانه.....
۶۵	لادیز.....
۶۵	غار لادیز.....
۶۶	رود خانه های فصلی لادیز.....
۶۷	قلعه تپه لادیز.....
۶۷	بقایای فرهنگ لادیزیان.....
۶۷	غار آبچکان.....
۶۸	دهستان سنگان.....
۷۲	چشمه های آب معدنی و خواص درمانی آنها.....
۷۲	چشمه آب معدنی اسکل آباد.....
۷۳	چشمه آب معدنی جمچین.....
۷۳	قنات آب معدنی کولکو.....
۷۳	چشمه آب معدنی آمنی.....
۷۴	چشمه آب معدنی استخر طبیعی.....
۷۴	چشمه آب معدنی دوشینگ.....
۷۴	چشمه آب معدنی برآب.....
۷۵	چشمه آب معدنی شرق تفتان.....
۷۵	چشمه آبگرم بر آبک.....
۷۵	چشمه آب معدنی زنگ.....
۷۶	چشمه آب معدنی مرغاب.....
۷۶	چشمه های آب معدنی ترشاب بالا و پایین.....
۷۶	چشمه آب معدنی گنج امین.....

فصل پنجم - گیاهان دارویی

۷۹	مقدمه
۸۰	شیرخشت
۸۱	کاو زبان
۸۲	ترخون
۸۳	گشنیز
۸۴	ختمی
۸۵	اسپند
۸۶	شاه تره
۸۷	آویشن
۸۸	ترنجبین
۸۹	سنا
۹۰	میخک
۹۱	کیسه کشیش
۹۲	گزنه
۹۳	پنبه
۹۴	علف چشمه
۹۵	هندوانه ابوجهل
۹۶	خاکشیر تلخ
۹۷	بومادران
۹۹	گونه های گیاهی اصلاح مراتع تفتان
۱۰۰	گونه های گیاهی زینتی تفتان
۱۰۲	گونه های گیاهی دارویی تفتان
۱۰۴	گونه های گیاهی علوفه ای تفتان
۱۰۶	گونه های گیاهی صنعتی تفتان
۱۰۷	گونه های گیاهی تثبیت شن تفتان
۱۰۸	گونه های گیاهی حفاظت آب و خاک تفتان
۱۱۱	گونه های گیاهی بیابان زدایی تفتان
۱۱۳	گونه های گیاهی بازسازی محیط تفتان
۱۱۴	گونه های گیاهی علف مرز تفتان
۱۱۶	گونه های گیاهی انحصاری و نادر تفتان

گونه های گیاهی موجود در ارتفاعات تفتان.....	۱۱۷
---	-----

فصل ششم - گونه های جانوری تفتان

مقدمه.....	۱۳۷
رده سخت پوستان.....	۱۳۷
رده عنکبوتیان.....	۱۳۷
رده مهره داران.....	۱۳۷
رده دوزیستیان.....	۱۳۷
رده خزندگان.....	۱۳۷
رده پستانداران.....	۱۳۸
رده پرندگان.....	۱۳۸
بررسی تفصیلی مر یک از رده های جانوری تفتان.....	۱۳۸
انواع حواصیلیان.....	۱۳۹
راسته ماکیان سانان.....	۱۴۱
تیره آبچلیکان.....	۱۴۲
تیره کبوتریان.....	۱۴۲
تیره پرستویان.....	۱۴۲
تیره هدهدیان.....	۱۴۲
تیره ساریان.....	۱۴۲
راسته گوشت خواران.....	۱۴۲
رده خزندگان.....	۱۴۳

فصل هفتم - زمین شناسی تفتان

زمین شناسی عمومی.....	۱۴۷
قله های تفتان.....	۱۴۸
دهانه های آتشفشانی.....	۱۴۹
دهانه وسیع اولیه.....	۱۴۹
دهانه نیمه فعال جدید.....	۱۴۹
سنگ شناسی تفتان.....	۱۵۰
زمین شناسی اقتصادی تفتان.....	۱۵۱
انرژی ژئوترمال و آتشفشان تفتان.....	۱۵۳
مراجع.....	۱۵۵